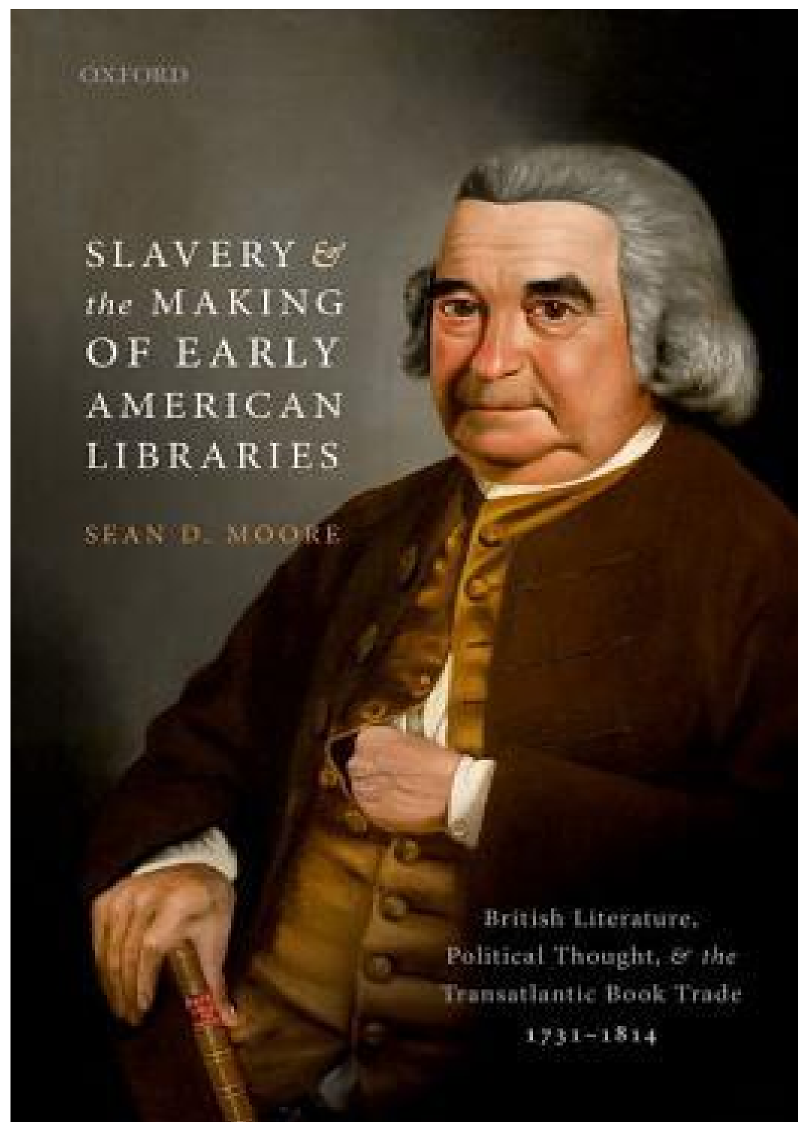
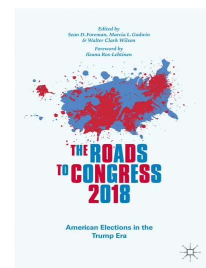
Slavery and the Making of Early American Libraries: British Literature, Political Thought, and the Transatlantic Book Trade, 1731-1814 1st Edition Sean D. Moore pdf download

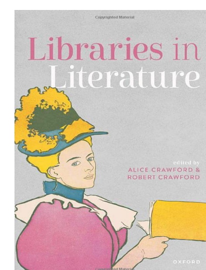

The Roads to Congress 2018: American Elections in the Trump Era 1st ed. 2020 Edition Sean D. Foreman

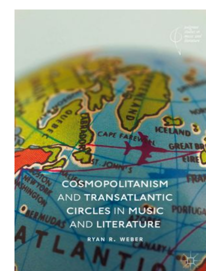
https://ebookmass.com/product/the-roads-to-congress-2018-american-elections-in-the-trump-era-1st-ed-2020-edition-sean-d-foreman/

Libraries in Literature Alice Crawford

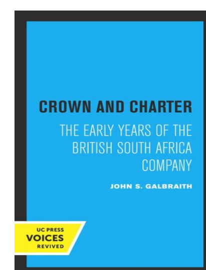
https://ebookmass.com/product/libraries-in-literature-alice-crawford/

Cosmopolitanism and Transatlantic Circles in Music and Literature 1st ed. Edition Ryan R. Weber

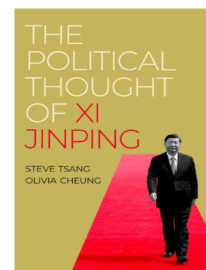
https://ebookmass.com/product/cosmopolitanism-and-transatlantic-circles-in-music-and-literature-1st-ed-edition-ryan-r-weber/

Crown and Charter: The Early Years of the British South Africa Company John S. Galbraith

https://ebookmass.com/product/crown-and-charter-the-early-years-of-the-british-south-africa-company-john-s-galbraith/

The Political Thought of Xi Jinping Tsang

https://ebookmass.com/product/the-political-thought-of-xi-jinping-tsang/

OXFORD

SLAVERY & *the* MAKING OF EARLY AMERICAN LIBRARIES

SEAN D. MOORE

British Literature, Political Thought, & *the* Transatlantic Book Trade 1731–1814

SLAVERY AND THE MAKING OF EARLY AMERICAN LIBRARIES

Slavery and the Making of Early American Libraries

British Literature, Political Thought, and the Transatlantic Book Trade, 1731–1814

SEAN D. MOORE

OXFORD
UNIVERSITY PRESS

OXFORD
UNIVERSITY PRESS

Great Clarendon Street, Oxford, OX2 6DP,
United Kingdom

Oxford University Press is a department of the University of Oxford.
It furthers the University's objective of excellence in research, scholarship,
and education by publishing worldwide. Oxford is a registered trade mark of
Oxford University Press in the UK and in certain other countries

First Edition published in 2019

Impression: 1

Published in the United States of America by Oxford University Press
198 Madison Avenue, New York, NY 10016, United States of America

British Library Cataloguing in Publication Data
Data available

Library of Congress Control Number: 2018962582

ISBN 978–0–19–883637–7

Printed and bound by
CPI Group (UK) Ltd, Croydon, CR0 4YY

In Memory of my Father Francis Eugene Moore II (1924–2011), a U.S. Navy veteran whose heroism in two D-Days in the WWII Pacific Theatre was surpassed by his risk-taking over the far greater portion of his life in confronting racism and inequality. He worked for social justice, human rights, and peace during the Vietnam, Afghanistan, and Iraq conflicts and other military misadventures. I took his bravery on civil rights for granted until the difficulties I encountered researching and writing this book. Though he was an engineer by profession, by the time he was raising me, the youngest of his eight children, he viewed writing as the highest calling of humanity, and encouraged me to dedicate my life to it.

Preface

In 1681, a Boston importer of British books by the name of John Usher invested in a slave-trading voyage to Africa. The expedition was organized by Andrew Belcher, a merchant who passed his business to his son Jonathan Belcher, later royal governor of Massachusetts, New Hampshire, and New Jersey, and the official who granted Princeton University its charter.[1] This transaction is the first known example of an early American bookseller also engaging in the trade in enslaved persons. It would not be the last. In fact, books and people were regarded as equally exchangeable commodities throughout the colonial and early republic periods. For example, an advertisement in the *Boston Weekly Newsletter* of 1737 stated that the Massachusetts bookseller Thomas Fleet would auction off "the best Part of the Books which should have been Sold last Night, together with Two likely young Negro Women."[2] The trading relationship between books and slaves was predominant enough that James Madison, himself a Princeton graduate, would complain to his father in 1782 that if he did not receive money from home, he would have to settle a debt with a Philadelphia bookseller by "selling a negro."[3] The personal libraries of men like Madison should therefore be understood as slavery-funded archives from which enslaved Africans, far from being silent, speak to us as people with agency who were founders of the intellectual and cultural infrastructure of the United States. Indeed, as Craig Wilder and researchers at Brown, Yale, Columbia, Princeton, Georgetown, and other colleges have documented, they and their labor were the capital endowing America's early universities, most of which are now part of the Ivy League.[4] This book contributes to that scholarship by establishing that the country's earliest proprietary subscription libraries, institutions that pooled the money of men involved in the trade in slaves and related enterprises to purchase imported British books, were also essentially endowed by African people. These libraries were not "public" in today's sense of taxpayer-funded local

[1] Jeffries Papers 1622–1880. MSS MsN-2067 (XT). Massachusetts Historical Society, Boston, Massachusetts, 86; Worthington Chauncey Ford, *The Boston Book Market, 1689–1700* (Boston: the Club of Odd Volumes, 1917), 83–4; C. S. Manegold, *Ten Hills Farm: The Forgotten History of Slavery in the North* (Princeton: Princeton UP, 2010), 111–13.

[2] Quoted in E. Jennifer Monaghan, *Learning to Read and Write in Colonial America* (Amherst: U Massachusetts P, 2005), 241.

[3] James Madison, *The Papers of James Madison Digital Edition*. Accessed June 25, 2014. Ed. J. C. A. Stagg (Charlottesville: University of Virginia Press, Rotunda, 2010). <http://rotunda.upress.virginia.edu/founders/JSMN-01-04-02-0057>.

[4] Craig Steven Wilder, *Ebony and Ivy: Race, Slavery, and the Troubled History of America's Universities* (NY: Bloomsbury P, 2013); Brown University Steering Committee on Slavery and Justice. Accessed December 11, 2017. <http://www.brown.edu/Research/Slavery_Justice/>; Yale, Slavery & Abolition: Yale University and its Legacy. Accessed December 11, 2017. <http://www.yaleslavery.org/>; Columbia University and Slavery. Accessed December 11, 2017. <https://columbiaandslavery.columbia.edu>; Princeton & Slavery. Accessed December 11, 2017. <https://slavery.princeton.edu/>; The Georgetown Slavery Archive. Accessed December 11, 2017. <https://slaveryarchive.georgetown.edu/>.

institutions open to everyone. Rather, they were privately owned joint stock corporations in which each proprietor owned a share or more that entitled him to borrowing rights, much like today's "public companies."[5] That slavery was the basis of that ownership is at the root of this study's larger message that we should not regard the identity politics of race and the issue of economic inequality as such different concerns, given that the cultural philanthropy of these proprietors was rooted in economic exploitation. This book examines these facts by studying libraries and reading across the eighteenth and early nineteenth centuries, especially around the time of the Revolution. It does so by focusing its analysis on the British literary works that colonists were consuming in these libraries for how it related to the non-fiction, particularly in the discipline of political thought, which they also were reading.

From Portsmouth, New Hampshire, where a library called the Athenaeum sprang from families made wealthy by Atlantic trade, to the Savannah Library Society in Georgia, proprietary subscription libraries met the high cost of imported books through the combining of slaveholders' resources. In this regard, Northern and Southern libraries are not so different; indeed, this book's examination of libraries in both regions demonstrates that the cultural development of both was dependent on slavery for capitalization, showing that both the North and the South were implicated not only in the trades in slaves and their products, but also in the cultural capital that these trades created. Crucially, these libraries—slavery-created "reading networks"—were also social networks for their members and for their communities at large.[6] Their function may not have always primarily been reading, but also the furtherance of the businesses of those involved—people whose good taste in books enhanced their reputations and, therefore, their commercial networking prospects. They were therefore an important part of the associational culture sweeping the Atlantic world at the time, and so should be regarded as central to the cultural history of the English-speaking world. As Mark Towsey and Kyle Roberts have pointed out, libraries across this oceanic community served as "venues for conviviality and social networking, and as fulcra for other kinds of civic behavior, including philanthropy, social reform and cultural politics."[7] These institutions' blending of civic, financial, and cultural functions provides the basis for this book's efforts to tie together the analysis of such libraries by reference to their effects on early American civic engagement at the time of the Revolution. The stories that library proprietors were consuming were bound up with the stories that they were telling about their own lives and communities—narratives patterned, in part, on the lives about which they were reading. These early libraries, their books,

[5] Tom Glynn, *Reading Publics: New York City's Public Libraries, 1754–1911* (NY: Fordham UP, 2015), 6–7, 15, 18; Mark Towsey and Kyle B. Roberts, "Introduction." *Before the Public Library: Reading, Community, and Identity in the Atlantic World, 1650–1850*. Eds Mark Towsey and Kyle B. Roberts (Leiden: Brill, 2017), 9–10.

[6] Jana Smith Elford, "Recovering Women's History with Network Analysis: A Case Study of the Fabian News." *The Journal of Modern Periodical Studies* 6.2 (2015): 198–208.

[7] Towsey and Roberts, 16.

and their members, in short, were crucial players in the cultural history producing America's stories.

It is in this storytelling sense that the possession of the document proving Usher's involvement in the transatlantic slave trade is bound up with the repressions, revelations, and reburials of the truth that characterize the telling of the history of slavery in America. The version of this document that survives in the Massachusetts Historical Society reads, at the bottom, "Copy of a paper stolen from the office hold in Faneuil Hall, and purchased by Dr. John J.H. Hogg, 481 Broadway South Boston, from Cork a dealer on Washington St. Boston, now in the possession of Dr. Hogg. Walter Lloyd Jeffries Dec. 8th 1886."[8] The fact that an Irishman "from Cork" like Hogg would be in possession of such an accounting would not surprise us today. In the post-Civil War era, however, when the North was at great pains to suppress its slavery history, this possession signals that even recent immigrants were aware of how Northerners, not just Southerners, had profited from the trade. Moreover, it signals that the Irish, a persecuted white underclass to be sure, may have wanted this document to prove the hypocrisy of the heirs of the slave-trading New England founders—"Brahmin" elites—who claimed to have waged war against the South to end slavery. Though it is difficult to prove this motive, Irish political ascendancy in Boston began in the late nineteenth century and culminated in Democrat John F. Kennedy's defeat of Republican Henry Cabot Lodge, a descendant of slave traders and vice-presidential running mate to Richard Nixon, in the US Senate race of 1952.

This book on the slavery origins of American cultural artifacts, in this case imported British and European books, may help explain the reasons that this story of slavery-funded libraries has *not* been told before. Particularly in the Northern states, the role of slavery in the economy has often been obscured, with abolitionist histories of the North such as Joseph Felt's 1849 book, or George Moore's 1866 one, both of which contained critiques of Massachusetts slave trading, becoming less common after the Civil War.[9] From time to time the story of slavery in the North has been revived, notably by Lorenzo Johnston Greene in the 1940s, Edgar McManus, David Brion Davis, and Edmund Morgan in the 1960s and 1970s, and most recently by Joanne Pope Melish, Wilder, Sven Beckert, Seth Rockman, Chrissy Pujara-Clark, and a host of other scholars.[10] Yet even when we include the South in studying the relationship of slavery to American institutions, little work

[8] Jeffries, 86.

[9] Joseph B. Felt, *Annals of Salem, Volume 2* (Salem: W & S. B. Ives, 1849); George H. Moore, *Notes on the History of Slavery in Massachusetts* (NY: Appleton, 1866).

[10] Lorenzo Johnston Greene, *The Negro in Colonial New England 1620–1776* (NY: Columbia UP, 1942), 70–1, 58–9; Edgar J. McManus, *Black Bondage in the North* (Syracuse: Syracuse UP, 1973); David Brion Davis, *The Problem of Slavery in the Age of the Revolution, 1770–1823* (Ithaca: Cornell UP, 1975); Edmund Morgan, *American Slavery, American Freedom: The Ordeal of Colonial Virginia* (NY: Norton, 1975); Joanne Pope Melish, *Disowning Slavery: Gradual Emancipation and "Race" in New England, 1780–1860* (Ithaca: Cornell UP, 1998); Wilder; Sven Beckert and Seth Rockman, eds, *Slavery's Capitalism: A New History of American Economic Development* (Philadelphia: U Pennsylvania P, 2016); Chrissy Pujara-Clark, *Dark Work: The Business of Slavery in Rhode Island* (NY: NYU P, 2016).

has been done on the abundant evidence of books being purchased abroad with the wealth generated by slavery in all colonies and states on the Eastern seaboard.

The early American fashion for imported British culture was connected to the role of England in the colonial economy and in the early American imagination. We have to remember that for the majority of the eighteenth century, London, not Washington DC or New York, was the capital of America. London "was the financial centre of Britain's vast trading empire that spanned the globe from America to the West Indies, Africa and Bengal."[11] This metropolis was where Americans' credit accumulated, as most of their business was not done in currency, but in bartering their crops for other items through London merchants and banks. They often employed numerous mercantile bills of credit circulating throughout the Atlantic that drew on those institutions in their trades. The sugar, tobacco, rum, and even slaves that Americans shipped were evident on London's docks, shops, and coffeehouses. In return for their credit in the city, "English textiles, clothing, porcelain, clocks, guns and instruments, books, prints, toys and trinkets of every kind" were imported to America as part of the "consumer revolution that was sweeping the English-speaking world."[12] Indeed, American planters and merchants were appending themselves to a trade network that had been developed over the course of the century by British commercial men. As David Hancock has explained, between 1735 and 1785 London merchants had built an "interconnected chain of shipping and trading routes between London and Calcutta, Madeira, the British West Indies, and the North American mainland colonies." This network "provided the commercial infrastructure for the development of the British Atlantic world."[13] The oceanic trade in wine, for example, "created a common commercial, cultural, and conceptual space that pervaded the Atlantic basin, affecting people in Europe, Africa, the Americas—even India and China."[14] As this book demonstrates, however, wine might be only one of the many goods in a cargo ship trading New England fish to Spain and Portugal, slaves from Africa to the Americas, and sugar and molasses to the North American colonies as it proceeded to and from each port of call.

What Americans were after, particularly after 1750, was "social replication," or the imitation of the lifestyles of the British elite.[15] The roots of American cultural history, accordingly, lie in transatlantic trade, as it was not only in books that colonists trafficked with Britain, but also in the education of many of their leaders. Indeed, slavery was so crucial to the accumulation of this kind of cultural capital that Charles Pinckney's education at the Westminster School in London, Christ Church at Oxford, and the Middle Temple enabled his "spirited defense of slavery that drew on his talents as an orator and classical scholar" at the Constitutional

[11] Julie Flavel, *When London Was Capital of America* (New Haven: Yale UP, 2010), 2–3.

[12] Flavel, 3, 10.

[13] David Hancock, *Citizens of the World: London Merchants and the Integration of the British Atlantic Community, 1735–1785* (Cambridge: Cambridge UP, 1995), 2.

[14] David Hancock, *Oceans of Wine: Madeira and the Emergence of American Trade and Taste* (New Haven: Yale UP, 2009), xxix.

[15] Jack P. Greene, *Pursuits of Happiness: The Social Development of Early Modern British Colonies and the Formation of American Culture* (Chapel Hill: U North Carolina P, 1988), 168–70; Hancock, *Oceans*, xxix.

Convention in 1787.[16] Slavery was supporting this Anglicization of America through abstract commodities like education, taste, manners, and culture; as Simon Gikandi has written, there was "a link between slavery, consumption, and the culture of taste, all-important conduits for understanding modern identity."[17] It is therefore not surprising that most Americans would defend slavery as crucial not only to their economy before and after the Revolution, but also to their sense of themselves as enlightened cosmopolitans.

The existence of anti-slavery advocates among those cosmopolitans is therefore striking, and their writing, counter-cultural at the time, forms an important part of this shared cultural history. "Print culture and the spoken word" in the form of novels, poetry, sermons, and public readings, writes Robin Blackburn, "were eventually to express a generalized humanitarian sentiment that tried to break with the prevailing language of commerce, civilization and racial difference" espoused by enslavers.[18] Teaching slaves how to read, and thereby enabling them to understand these and other works, was not initially considered incompatible with keeping them enslaved. Some colonists, however, particularly in the North, not only would connect literacy to anti-slavery, but also would begin to link abolition to their own movement for liberty from Britain. As Christopher Leslie Brown argues, the British abolitionist movement owes its origins to "the conflicts between colonial and metropolitan elites that commenced with the Seven Years' War and ended with American Independence, the conflicts that forced the British to make sense of their increasingly global empire."[19] Revolution and abolition were linked, with the former providing the context of rights discourse in which the latter could be contemplated. Crucially, this conversation largely took place in the medium of books. The books that were part of the import boom before the Revolution would extend to the hands of slaves. After Britain's 1772 Somerset legal decision, which declared that enslaved persons who escaped to Britain were free, some Americans in the Revolution and post-Revolution period began to pass anti-slavery measures despite persistent racism and continued slave trading. This book's chapters, particularly the final one on the Library Company of Philadelphia, document the development of abolitionist sentiment in the very libraries established on the financial basis of slavery. The story of these libraries is therefore very much a part of the cultural history of the Atlantic world, particularly when we regard the dialectic between pro- and anti-slavery advocacy as central to that history.

This book performs this kind of cultural analysis not from the perspective of a historian, but from the position of a scholar of English literature interested in what the early American circulation and reading of eighteenth-century British literary

[16] Edward Pearson, "'Planters Full of Money': The Self-Fashioning of South Carolina's Plantation Society." *Money, Trade, and Power, the Evolution of South Carolina's Plantation Society*. Ed. Jack P. Greene, Rosemary Brana-Shute, and Randy J. Sparks (Columbia: U South Carolina P, 2001), 306.

[17] Simon Gikandi, *Slavery and the Culture of Taste* (Princeton: Princeton UP, 2011), xiv.

[18] Robin Blackburn, *The American Crucible: Slavery, Emancipation and Human Rights* (London: Verso, 2011), 153.

[19] Christopher Leslie Brown, *Moral Capital: Foundations of British Abolitionism* (Chapel Hill: U North Carolina P, 2006), 26.

works can tell us about the broader transatlantic significance of those works. That is to say, rather than performing a quantitative approach by collecting exhaustive empirical data on the transatlantic book trade in the Digital Humanities vein, this study is more interested in asking what such data can tell us about the period's drama, poetry, and fiction. As such, it is more of a cultural history of early America and the Atlantic world than one solely focused on the book trade and book history, though these latter aspects of this monograph comprise the central methodology through which this cultural history is analyzed. The research questions in which this project is invested, accordingly, are drawn less from the quantitative analysis aspect of book history and more from the problem of the relationship of slavery to American institutions.

The "literary" history of the book in which this study is engaged, accordingly, is more invested in the inquiry into how colonials were using contemporary British literature than the simple fact that it was available from booksellers and libraries. Book history methodology is therefore employed more to inform our understanding of literary works than to serve as an end unto itself. Consequently, this analysis is necessarily a history of reading, a task understood here, in Lisa Jardine and Anthony Grafton's words, as an effort to "reconstruct the social, professional and personal contexts in which reading took place," in this case the early American library.[20] I attempt to establish the foundations of American reading from early library catalogs and circulation records as much as from diaries and correspondence. Rather than documenting reading in every proprietary subscription library formed in this period, of which there were many, I focus on five major libraries founded in the half-century before the Revolution: the Library Company of Philadelphia, 1731; the Redwood Library of Newport, 1747; the Charleston Library Society, 1748; the New York Society Library, 1754; and the Salem Social Library, 1760. I concentrate on these five libraries rather than the others because each of the port cities hosting these institutions was made wealthy by Atlantic trade in slaves and slave-produced commodities, and their libraries therefore form a paradoxical context for the reading of books often objecting to slavery. I also choose to investigate these particular libraries because as institutions formed prior to the Revolution, they became incubators of what Bernard Bailyn calls "the ideological origins of the American revolution," since many of the same people who composed the patriot and loyalist leaders in some of the major cities were also members of them. In addition, unlike most of the proprietary libraries founded in the colonial period, these five survive into the present day. This helps make the type of analysis I conduct possible since they still contain primary source materials explaining their relationship to revolution, slavery, and abolition as well as records documenting reading patterns.

This book's chapters on each of these libraries are paired with a reading of a major literary book available to the respective library members, though readings of other literary and non-fictional works that form the larger print media context around these specific books, expressed in each library's catalog and collections, are

[20] Lisa Jardine and Anthony Grafton, " 'Studied for Action': How Gabriel Harvey Read His Livy." *Past & Present* 129 (Nov. 1990), 30.

contained within each chapter. These chapters, however, are not sequenced by their dates of founding, but rather by the publication dates for the central literary works, and the careers of their authors, explored in each (*Oroonoko*, 1688 & 1759; *Windsor Forest* and an *Essay on Man*, 1713 & 1733; *Robinson Crusoe*, 1719; *Chrysal, or, the Adventures of a Guinea*, 1760 & 1765; and the *Interesting Narrative of the Life of Olaudah Equiano, or Gustavus Vassa, the African*, 1789). The analyses of each of these books in light of other works that surrounded them, and for their relationship and significance to the contexts of their libraries and cities, will serve as lenses into broader questions. These questions are not limited to why the members of these libraries were reading certain books, or to how they placed these books in service to revolution and abolition. Rather, they are inquiries into how Americans understood themselves as part of an anglophone Atlantic print media market, or imagined community, that was linked to their consumer culture and politics and that helps explain how they behaved financially, intellectually, and politically.

Each chapter is structured in a way that furthers this book's interdisciplinary aims; they each feature an introduction, an explication of its major literary text for analysis, a history of the library it explores, and evidence of reading books in the library's particular socio-cultural context. Sequencing this book around the publication dates of the major literary texts each chapter explores also enables it to track the gradual development of anti-slavery sentiment in British literature over the course of the eighteenth century. By culminating in a chapter on Philadelphia becoming the most abolitionist city in the Atlantic world by the 1760s and 1770s to the extent that it had an appetite for such works as Olaudah Equiano's slave narrative, this book attempts to explain how early American libraries, once outcomes of oppression, became linked to liberation.

Each of the works analyzed in depth in this book tells us something about American attitudes towards slavery. Moreover, the other texts that readers of these works were reading indicate patterns of consumption of imported British books that help determine not only the tastes of readers, but also their political proclivities. Perhaps even more so than the less literary anti-slavery texts of the time, each of the works discussed in each chapter helped elite, white readers to imagine questions of profit and loss, justice and injustice, and liberty versus tyranny in a manner that influenced their approaches to abolition and the American Revolution. Much of the literature and philosophy that early Americans were consuming, I contend, was preoccupied with problems of human rights and liberty, ripening the climate for both revolutionary and abolitionist sentiment. Works on sensibility and sentimentality in relation to politics, in particular, were encouraging the development of fellow feeling in a manner that, in turn, encouraged the extension of rights and liberties to all, and were being avidly read in the colonies. As Jardine and Grafton have established in documenting the reading of political theory and history in the period, early modern readers "persistently envision action as the *outcome* of reading—not simply reading as active, but reading as a target for action," providing "a link between the absorption of information . . . and public practice."[21] Studying

[21] Jardine and Grafton, 40.

reading at the time of the American Revolution, in short, helps us understand how people put ideas into practice for both abolitionist and anti-imperial ends.

In also asking how British and European works of political thought, not just literature, influenced the ideas behind the Revolution, this book is addressing an open research question. As James Raven has noted about existing scholarship on the transatlantic book trade, "What has yet to be resolved . . . is the broader cultural significance of the book import boom" of the years immediately preceding the Revolution, particularly in light of this seemingly counterintuitive American cult of "Britishness" during "a time of increasing colonial tension."[22] Imported works on law, history, and political theory, I argue, were helping colonials address the specific tasks and questions at hand: What was the proper mode of civic engagement in a British territory struggling to define what its rights were under English constitutional norms and law? How "English" was America and its institutions at the time of the Revolution? What did the assertion of English liberties for white American males mean for African slaves, and did it demand anti-slavery and abolitionist responses? Why were imported British books "lifelines to identity" for Anglo-Americans? How much was the contemporary interpretation of that identity wrapped up with the economic right to participate in the period's new British consumer society and with legal, political, and constitutional "English" rights?[23]

This study's history of the transatlantic book trade provides one answer to these questions. It contends that it is only through work on the multiple genres that colonials were reading together with literature that an interdisciplinary cultural history of the relationship of imported works to early American ideas, patriotic civic engagement, and events can be articulated. As Leslie Howsam and Raven have explained, books were objects of Atlantic exchange "that changed according to the mutations of colonialism, migration, exile, commerce, political independence and nationalism."[24] Put another way, books had a very different civic meaning in the American colonies than they did in Britain. The different interpretations put on them in the colonies helped enforce the boundaries of the social networks reading them to the extent that "political ideas appeared the more focused and supported by new aspirations and orientations," enabling "an empowerment that ranged from the social and economic to the intellectual, scientific and political."[25] Slavery served multiple roles in this interdisciplinary cultural history: (1) the financial means by which culture was acquired; (2) the reason that this culture was leveraged for the independence of a slaveholding republic; (3) a central locus for the articulation of human rights that not only led to anti-slavery discourse and action,

[22] James Raven, "The Importation of Books in the Eighteenth Century." *A History of the Book in America, Volume I: The Colonial Book in the Atlantic World*. Eds Hugh Amory and David Hall (Chapel Hill: U North Carolina P, 2007), 196.

[23] Raven, 185.

[24] Leslie Howsam and James Raven, "Introduction." *Books Between Europe and the Americas: Connections and Communities, 1620–1860* (Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2011), 3.

[25] Howsam and Raven, 19.

but also to the appropriation of "slavery" by white patriots to claim their own rights; and (4) a means of understanding how value was mediated and collateralized in the period's paper economy of circulating currency, financial instruments, and books. This latter category, in particular, helps explain how the rise of a black author like Equiano signals the fortuitous return of the human, collateralized asset to the imaginary or nominal value of the written paper created upon him and by him. This development helps to produce a cult of the author characteristic not only of modern literature, but also of the people reading him or her as a "free person"—a brand with whom they would like to identify—and who were modeling their own modern "free" personalities as subjects of "free" nations like the United States.

This book is also a cultural history in another sense, for in its analysis of private libraries as multifaceted institutions, it also points towards the question of how such organizations are funded today. As I explained in the outset of this preface, these libraries were not "public," but they played an outsized role in American cultural development and in determining what public policy decisions would be made that affected everybody. They were, first and foremost, exclusive social spaces—private clubs—designed to perpetuate the cultural capital of elite white men involved in the Atlantic slavery economy. Second, much like America's earliest universities, they were the recipients of philanthropy from those men, who maintained libraries' collections and enabled them to also serve non-members like clergymen, who could not afford membership. Third, as the clubs of the slaveholding leadership of their cities and the colonies around them, they performed an important civic function, enabling those leaders to meet together, make business deals regarding shipping, read some of the same books and discuss them, and make decisions influencing the futures of their communities and the country. Consequently, they were inward-facing institutions for their members that were outward-facing when those people wanted public policy altered in one direction or the other; they often performed as private groups who wanted to control the public. The fact that patriot and loyalist slaveholders in most of the libraries disagreed so vehemently on how to preserve their positions of privilege that they could no longer hold board meetings by the middle of the 1770s exemplifies this power, as it meant war for the whole country.

Accordingly, there is a cautionary tale in this book, for it not only explores the beginnings of American culture in imported British books, but also investigates the slavery origins of American cultural philanthropy, that which sustains projects like this one in the waning days of taxpayer support for universities, the humanities, and students who study them. Its lessons about the often unseemly sources of such philanthropy certainly can teach us a set of ethics regarding what gifts we should accept for ourselves and for our institutions. But this history of what many project to be the politically neo-conservative and economically neo-liberal fantasy age of the founding period, an era prior to publicly mandated and supported libraries and universities, may be back where our society is headed if we do not stay awake. As both conservatives and some liberals in many nations attempt to set public policy in the direction of low taxes and charity-only public goods, new questions

must be asked about possible agendas that come with charitable gifts and about the sustainability of a post-public society. This book, accordingly, will conclude with reflections on what has been termed "the charitable industrial complex" in both our own moment and in the founding era of the United States, asking how current economic arrangements contribute to a culture that, while very different from the slavery philanthropy past, carries its ghosts.

Durham, New Hampshire
June 16, 2018

Acknowledgments

I may be said to be fulfilling what is called the "author-function" for this book; it is really the product of many people, groups, and institutions who have taught me much about book history, American studies, slavery, and the other topics herein and who have supported me in the pursuit of this project. *Slavery and the Making of Early American Libraries* has been in development for quite a long time, and I would like to thank students who participated in seminars that I have taught on its subjects, colleagues who advised me on applications for fellowships to research it, institutions that have funded it, and scholars who helped me to compose it.

This book received its initial inspiration from a National Endowment for the Humanities (NEH) Summer Institute for school teachers entitled "The Role of Slavery in New England Commerce, Industry, and Culture to 1860" that my spouse, Jessica Angell Moore, attended at Brown University in 2009 under the direction of Morgan Grefe and Joanne Pope Melish. I deepened my reading in Early American Studies by taking the 2011 Summer Seminar in the History of the Book on loyalism at the American Antiquarian Society (AAS) taught by Philip Gould and Edward Larkin, who also wrote letters of support for some of my fellowship applications. Eric Nelson's 2012 Folger Library seminar on the "Royalist Revolution" formed the political thought argument of this book. I was able to participate in these seminars while serving as Director of the University Honors Program with the permission of my supervisor, University of New Hampshire (UNH) Provost Lisa MacFarlane. The support of the Assistant Director of the Honors Program, Kate Gaudet, whose expertise is Early American and Atlantic Studies, led to many helpful conversations and readings. I have been teaching UNH graduate seminars on its topics for over ten years, and I thank the following participants for reading, writing about, and discussing the material with me: Maija Birzulis, Jordan Fansler, James Finley, Bill Gallagher, Jacqueline Houseman, Timothy Johnson, Christopher Lampron, Lin Nulman, Ashley Benson, Gerald Cournoyer, Lucas Dietrich, Jeremy Hicks, Michael Luz, Patrick Spears, Michael Haselton, Ryan Sherwood, Kimberly Young, Solimar Collado, Sherard Harrington, Meghan Hill, Shannon Miller, Kathleen Shaughnessy, and Ashlee Thomas. The observations of undergraduates Edith Allard, Patrick Breitenbach, Kayla Keeley, Marissa Moore, Kristiana Packard, Sophie Ruesswick, Will Silverstein-Belden, Sarah Slack, Eliza Sneeden, and Hannah Vagos, who took a senior seminar on slavery and culture with me in 2017, helped with the closing arguments of this book. Particular thanks are due to Bill Ross of the UNH Library's Special Collections division for helping me to teach several of these seminar students the material aspects of our early editions of Chaucer's Works. Ross and Louise Buckley of the UNH libraries are also to be thanked for advice about the founding of the first taxpayer-supported public libraries in the US. Further references from Srinivas

Aravamudan, Briggs Bailey, Simon Gikandi, Eliga Gould, Suvir Kaul, and David Watters helped me to secure funding and time to perform this work.

Funding for this project was initiated with a summer grant writing stipend from the UNH College of Liberal Arts in 2011, and I found out about other opportunities by subscribing to the UNH Research Office's "S.M.A.R.T.S" listserv. A 2014 UNH Graduate School Summer Faculty Fellowship allowed me to commute to and work in several libraries. A New England Regional Fellowship Consortium grant in 2014–15 enabled me to work at the Massachusetts Historical Society (MHS), the Rhode Island Historical Society (RIHS), and the John Hay Library at Brown University, and I would like to thank Kate Viens and Conrad Wright for the opportunity to present my research at a brown bag lunch at the MHS. I was aided not only by the curators, archivists, and librarians of these libraries in this work, but also by my research assistant, Moira Wright, who was sponsored by UNH's Research Experience and Apprenticeship Program (REAP). In the fall of 2014, I worked in residence in Worcester under the auspices of an AAS/NEH fellowship. There, I was helped by Paul Erickson and fellows in residence like Claudia and Richard Bushman, Carol Faulkner, Trenton "Cole" Jones, Melanie Kiechle, and Heather Kopelson. Specific conversations with Ashley Cataldo, Molly O'Hagan Hardy, Thomas Knowles, and Nan Wolverton led me to many sources important to this project, I had much help with housing from Cheryl McCrell and Andy Cariglia, and Nick Conti helped me with Information Technology challenges. A brown bag luncheon they organized in December 2014 helped me to work through aspects of the introduction of this book with other scholars, as did a talk I gave to graduate students that semester at Clark University, to which I was invited by SunHee Kim Gertz. The Preservation Society of Newport County (the Newport Mansions museum) awarded me a fellowship for the spring of 2015, where I was aided by Museum Director Laurie Ossman, CEO Trudy Coxe, Brittany Hullinger, Elizabeth Warburton, Abigail Stewart, Colleen Breitenstein, and fellows Aimee Keithan and Arabeth Balasco. Special thanks to Paula McCrady, Curt Genga, and Pat Emery for housing me in the butler's quarters of the Chepstow Mansion, and to Andrea Carneiro for photography promoting my work. While in Newport, I performed research and gave a presentation at the Redwood Library and Athenaeum's "Life of the Mind Salon" that was organized by Doug Riggs, a member of the library, and gave a lecture at Rosecliff mansion in May organized by Ossman. I thank Redwood colleagues Benedict Leca, Executive Director of the library, Lori Brostuen, Director of Library Systems, and Elizabeth Delmage for information on Redwood holdings in slavery and abolition. Particular thanks are due to special collections librarians Whitney Pape, Robert Kelly, Maris Humphreys, and Chelsea Ordner, who were instrumental early in this project. Ordner, in particular, helped me locate in the Redwood's boardroom the painting, discussed in Chapter 2, of Abraham Redwood holding a book by Alexander Pope. Provost Scott Zeman of Salve Regina University was kind enough to give me McKillop Library access while I was living in Newport. B. Anthony Bogues and Shana Weinberg invited me to give a talk at the Brown Center for Slavery and Justice in 2015, the responses to which, and the advice of Seth Rockman and Justin Pope,

were quite helpful in developing my second chapter. I thank Phoebe Bean of the Rhode Island Historical Society and Timothy Engels, Raymond Butti, Ann Dodge, Allison Bundy, Robin Wheelwright Ness, James Moul, Jennifer Betts, Christopher Geissler, and Holly Snyder for access to papers related to the Rhode Island slave trade at the Hay Library of Brown University. Neil Bleicken of The Civic-Minded group at the Algonquin Club in Boston gave me the opportunity to present my work on the critique of the charitable industrial complex to a diverse group in June 2015.

The National Endowment for the Humanities awarded me a fellowship for the 2015–16 academic year, and thanks are due to many of the above-mentioned individuals and Burt Feintuch for reading drafts of the application for it. During that year I worked on my first chapter at the Phillips Library of the Peabody Essex Museum. There, I was aided by Anne Deschaine, Catherine Robertson, and Jennifer Hornsby, who awarded me Visiting Researcher status for the 2015–16 academic year. I am also grateful to the Library Company of Philadelphia and Historical Society of Pennsylvania, institutions that awarded me a one-month American Society for Eighteenth-Century Studies (ASECS) fellowship for the summer of 2016 to research my fifth chapter. Jim Green was particularly helpful in directing me to manuscript sources and secondary works at both of these libraries, and while I was there, Cathy Matson pointed out who were the merchants among the first subscribers to the New York Society Library. I would also like to thank the readers of essay-length versions of Chapters 1 and 2 at *PMLA*; though these essays made it as far as the editorial board at that journal and were ultimately declined, the readers' reports and work that I did to revise for that journal helped make this a better book. I am also grateful to Mark Towsey, Kyle Roberts, Tessa Whitehouse, and the AHRC-funded "Community Libraries: Connecting Readers in the Atlantic World, *c.*1650–1850" network for allowing me to present a portion of this book at their "Libraries in the Atlantic World" colloquium in Liverpool in 2014. Colloquium members John and Sherylynne Haggerty of the University of Nottingham, and Laura Miller of the University of West Georgia, are particularly to be thanked for introducing me to social network theory and the concept of a "reading network." I also would like to thank the *Humanities to Go* program panel assembled by the New Hampshire Humanities Council (NHHC) in June 2016, for recommending that this book project "should be abandoned," a verdict that assured me that I was on the right course and that this work has a message that the people of New Hampshire need to hear. Indeed, I am most grateful for the colleagues who, on the contrary, invited me to be their speaker for the Karmiole Lecture on the History of the Book Trade at UCLA's Clark Library in November 2017. The sponsor, Kenneth Karmiole, Library Director Helen Deutsch, Professor Christopher Looby, and colleagues like Kathy Sanchez, Erich Bollman, and Alastair Thorne were instrumental in organizing the lecture. The success of that well-attended talk, and feedback from the audience, helped me to revise the book and to see its potential.

For my work towards my Salem chapter (Chapter 1), I am grateful to Ginevra Morse of the New England Genealogical Society, who gave me the genealogy of the Gardner family of Salem mentioned in that chapter. Particular thanks are due

Exploring the Variety of Random Documents with Different Content

saat kirjanpitäjäsi ja makasiinimiehesi tekemään yhtä paljon työtä kuin minun apulaiseni, niin rikastut varmaan hyvin pian. Etkö tahdo istua tavalliselle paikallesi?

(Hän viittaa lyhyesti nojatuoliin uunin vieressä; ottaa sitten tuolin pöydän ääresta ja käy pitkän matkan päähän istumaan vieraastaan.)

Burgess (liikahtamatta). Aivan sama kuin ennenkin, James.

Morell. Kun sinä viimeksi olit täällä — siitä on kai noin kolme vuotta — sanoit sinä aivan samaa, vaikka hiukan suoremmin. Sinun sanasi kuuluivat silloin: "yhtä suuri hupsu kuin ennenkin, James!"

Burgess (mairitellen). No, ehkä minä niin sanoin; mutta (iloisesti ja sovinnollisesti). ei minun tarkoitukseni ollut loukata; pappismiehellä on oikeus olla hiukan hullu, eikö totta: se kuuluu virkaan. No niin, joka tapauksessa en ole tullut tänne puhuakseni olleista ja menneistä asioista, vaan tehdäkseni sovintoa. (Tulee äkkiä hyvin juhlalliseksi, ja lähestyy Morellia.) James, kolme vuotta sitten sinä teit minulle rumat kepposet; sinun tähtesi minulta rikkoontui eräs kontrahti; ja kun minä tietystikään en voinut hillitä vihaani, niin sinä yllytit tytärtäni minua vastaan. Mutta nyt minä olen tullut osoittamaan sinulle, että olen kristitty. (Tarjoaa kätensä.) Minä annan sinulle anteeksi, James.

Morell (nousee ylös). Mikä ääretön hävyttömyys!

Burgess (säpsähtää ja on melkein valmis itkemään tuollaisen käytöstavan vuoksi). Sopiiko tuollainen puhe pappismiehelle, James? — ja varsinkin sinunlaisellesi miehelle?

Morell (kiivaasti). Ei, hyvä herra, sellainen puhe ei sovi papille. Minä käytin väärää sanaa. Minun olisi pitänyt sanoa: kirottua hävyttömyyttä. Niin Pyhä Paavali tai mikä kunniallinen pappi tahansa olisi sanonut. Luuletko sinä, että minä olen unohtanut, minkälaisen kontrahdin sinä teit hankkiaksesi vaatteita köyhäinhuoneeseen?

Burgess. Minä pidin vain veronmaksajien puolta, James. Se oli halvin tarjous: sitä sinä et voi kieltää.

Morell. Tosin halvin, siksi että sinä maksoit huonompia palkkoja kuin kukaan muu työnantaja — oikeita nälkäpalkkoja — vieläkin huonompia kuin nälkäpalkkoja — naisille, jotka suorittivat työn. Sinun palkkasi olisi ajanut heidät kadulle, sillä muuten he eivät olisi voineet elättää itseään. (Kiihtyy yhä enemmän ja enemmän.) Nuo naiset kuuluivat minun seurakuntaani. Minä sain aikaan sen, ettei vaivaistalon hoitokunta hyväksynyt sinun tarjoumustasi, minun ansioni on se, että veronmaksajat eivät kehdanneet antaa hoitokunnan hyväksyä sitä; ainoa, jota minä en saanut häpeämään, olit sinä. (Yhä kiihkeämmin.) Kuinka te uskallatte, hyvä herra, tulla nyt tänne ja sanoa, että te annatte minulle anteeksi, ja puhua tyttärestänne, ja —

Burgess. Ei niin kiivaasti, James, ei niin kiivaasti! Älä kiihoitu turhasta. Myönsinhän minä olleeni väärässä.

Morell (raivoissaan). Myönsitkö todellakin? Sitä minä en ole kuullut.

Burgess. Tietysti minä sen tein. Minä myönnän sen nytkin. Minä pyydän sinulta anteeksi sitä kirjettä, jonka sinulle kirjoitin. Riittääkö se?

Morell (napsahuttaa sormiaan). Ei se mitään merkitse. Oletko korottanut työpalkkoja?

Burgess (riemuiten). Olen.

Morell (hillitsee itsensä). Mitä ihmettä!

Burgess (intoilevasti). Minusta on tullut mallityönantaja. En pidä enää naisia työssä, olen antanut heille kaikille matkapassit. Ja kaikki työ tehdään koneilla. Ei kukaan saa vähemmän kuin kuusi penceä tunnissa, ja taitavimmille maksetaan ammatti-yhdistyksen taksan mukaan. (Ylpeästi.) Mitä sinä nyt sanot?

Morell (voitettuna). Onko se mahdollista! No niin, taivaassa on enemmän iloa yhdestä syntisestä, joka tekee parannusta — (Astuu Burgessin luo anteeksipyytäväliä ystävyydellä). Rakas Burgess: minä pyydän sinulta sydämestäni anteeksi, että olen ajatellut niin pahaa sinusta. (Pusertaa hänen kättään). Ja etkö tunne itseäsi nyt paljoa paremmaksi? Tunnusta pois: sinä olet onnellisempi. Sinä näytät onnellisemmalta.

Burgess (surkeasti). No, ehkä kylläkin. Kai se niin on, koska sinä sen sanot. Joka tapauksessa valtuusmiehet nyt hyväksyvät minun tarjoumukseni. (Ilkeästi). He eivät tahdo olla minun kanssani tekemisissä, jollen maksa kunnollisia palkkoja. Piru vieköön kaikki nuo idiotit, jotka pistävät nenänsä joka paikkaan!

Morell (päästää irti hänen kätensä, alakuloisesti). Senkö vuoksi sinä korotit palkkoja! (Käy synkkänä istumaan.)

Burgess (ankarasti, kovalla äänellä). Miksi minä sitä muuten olisin tehnyt? Eihän siitä ole muuta hyötyä, kuin että työmiehet juovat ja

tulevat ylpeiksi. (Käy istumaan nojatuoliin ankaran näköisenä.) Sinulle se kyllä kelpaa, James, sillä sinä joudut sanomalehtiin ja tulet kuuluisaksi. Mutta sinä et ajattele, kuinka paljon vahinkoa sinä teet hankkiessasi työmiehille enemmän rahaa, kuin mitä he voivat tarvita, ja riistäessäsi ne ihmisiltä, jotka voisivat hyvin niitä käyttää.

Morell (huokaa syvään, puhuu kylmän kohteliaasti). Mitä asiaa sinulla on tänään minulle? Et sinä voi saada minua uskomaan, että olet tullut tänne vain sukulaisrakkaudesta.

Burgess (itsepäisesti). Olenpa sittenkin. Vain sukulaisrakkaudesta enkä mistään muusta.

Morell (väsyneen levollisesti). Minä en usko sinua.

Burgess (nousee uhkaavana ylös). Älä sano sitä enää, James Mavor Morell.

Morell (kylmästi). Minä sanon sen niin useasti kuin se on tarpeellista, jotta saan sinut uskomaan, että se on totta. Minä en usko sinua.

Burgess (loukkaantuneena). No, jos olet päättänyt olla epäystävällinen, niin on kai parasta, että menen pois. (Hän lähenee vastahakoisesti ovea. Morell ei estä millään tavalla. Burgess seisahtuu.) En minä luullut, että sinä olisit niin haluton sovinnontekoon, James. (Kun Morell edelleen ei vastaa, niin hän astuu jälleen pari askelta vastahakoisesti ovea kohti, palaa sitten taas takaisin, valittaa.) Mehän tulimme ennen niin hyvin toimeen, vaikka meillä olikin aivan erilaiset mielipiteet; miksi sinä nyt olet niin muuttunut? Minä vakuutan sinulle, minä tulin tänne vain ystävyydestä, sillä en tahtoisi olla huonoissa väleissä tyttäreni

miehen kanssa. No kuule, James, näytä nyt, että olet hyvä kristitty ja anna minulle kättä. (Hän laskee kätensä Morellin olkapäälle.)

Morell (katsoo häneen miettivästi). Kuuleppas, Burgess, tahdotko olla yhtä tervetullut taloomme kuin ennen kontrahtisi rikkomista?

Burgess. Sitä minä tahtoisin — sitä minä täydestä sydämestäni tahtoisin.

Morell. Miksi sinä et sitten ole entiselläsi?

Burgess (vetää varovaisesti pois kätensä). Mitä sinä tarkoitat?

Morell. Sen minä sanon sinulle. Sinä arvelit silloin, että minä olin hupsu haaveilija.

Burgess (mielistellen). Ei, en minä sitä ajatellut, James. Minä —

Morell (keskeyttää hänet). Kyllä, kyllä sinä sitä ajattelit. Ja minun mielestäni sinä olit vanha lurjus.

Burgess (torjuu luotaan tämän karhean syytöksen). Ei, sitä sinä et tarkoittanut, James. Nyt sinä teet itsellesi vääryyttä.

Morell. Kyllä minä sitä tarkoitin. No niin, siitä huolimatta me tulimme varsin hyvin toimeen. Jumala on luonut sinusta, niinkuin minä sanoin, lurjuksen, samoin kuin hän on luonut minusta, niinkuin sinä sanoit, tyhmeliinin. (Tämä väite saattaa Burgessin moraalisen perustuksen horjumaan. Hän tuntee ruumiillista heikkoutta ja tuijottaa avuttomasti Morelliin ja ojentaa levottomana kätensä pysyäkseen tasapainossa, ikäänkuin lattia äkkiä alkaisi horjua. Morell jatkaa samalla levollisella vakaumuksella.) Minun asiani ei ole arvostella Jumalan töitä yhtä vähän toisessa kuin toisessakaan

suhteessa. Niinkauan kuin sinä tulet tänne rehellisesti ja vilpittömästi itsetietoisena lurjuksena, niinkauan kuin sinä et kiellä lurjusmaisuuttasi ja olet siitä ylpeä, olet sinä tervetullut tänne. Mutta (nyt Morellin ääni muuttuu peloittavaksi ja hän nousee ylös ja iskee kädellään tuolinselkään antaakseen enemmän painoa sanoillensa). minä en salli, että sinä tulet tänne väittämään, että olet mallikelpoinen työnantaja ja kääntynyt ihminen, kun et kuitenkaan ole muuta kuin luopio, joka on tehnyt äkkikäänteen, jotta kontrahti ei rikkoontuisi. (Hän nyökkää päätään paremmaksi vakuudeksi, astuu pari askelta ja asettuu käskevään asentoon matolle uunin eteen, selkä tulta vasten.) Ei, minä tahdon, että ihminen on rehellinen pahuudessaankin! Kuuleppas nyt: joko sinä otat hattusi ja menet; tai käyt istumaan ja sanot minulle suoraan, mikä lurjusmainen tuuma sinulla oli mielessäsi pyrkiessäsi taas minun ystävyyteeni. (Burgess, jonka mielenliikutus on sen verran haihtunut, että hän voi vetää suunsa järjettömään hymyilyyn, tuntee helpoitusta tämän konkreetisen ehdoituksen johdosta. Hän tuumii hetken aikaa ja käy sitten hyvin hiljaa ja varovaisesti istumaan sille tuolille, jolta Morell juuri on noussut.) Se on oikein. Annas tulla!

Burgess (hohottaa vasten tahtoaan). Sinä olet kumma kapine, James, se täytyy myöntää. Mutta (melkein intomielisesti). sinusta täytyy sittenkin pitää: kuitenkin, niinkuin jo sinulle sanoin, ei papin puheita voi koskaan ottaa aivan vakavasti, muuten maailma ei pysyisi pystyssä. Eikö se ole totta? (Hän valmistautuu vakavampaa keskustelua varten, kiinnittää katseensa Morelliin ja jatkaa juhlallisesti.) Voinhan sen mielelläni sanoakin sinulle, koska tahdot, että me olisimme suorat toisillemme. Ennen minä luulin, että sinä olit hiukan tyhmä, mutta nyt minä alan huomata, että ehkä minä en olekkaan oikein seurannut aikani mukana.

Morell (riemuiten). Ahaa! Joko sinä sen vihdoinkin huomaat?

Burgess. Niin, ajat ovat muuttuneet enemmän kuin mitä minä luulin. Viisi vuotta sitten ei kukaan järkevä ihminen olisi uskaltanut pitää sellaisia mielipiteitä kuin sinulla on. Minua ihmetyttää, että he laisinkaan sallivat sinun saarnata. Minä tunnen erään papin, jota Lontoon piispa on vuosikausia estänyt tointaan hoitamasta, vaikka poloinen ei ole hituistakaan uskonnollisempi kuin sinä. Mutta jos joku tahtoisi lyödä vetoa tuhannesta punnasta minun kanssani, että sinä vielä lopetat päiväsi piispana, niin en uskaltaisi ruveta siihen. (Suurella pontevuudella). Sinä ja sinun joukkosi saatte yhä enemmän vaikutusvaltaa, sen minä huomaan; heidän on kerran vielä pakko antaa sinulle joku paikka, jollei muun vuoksi niin tukkiakseen suusi. Kun kaikki käy ympäri, niin oli sinulla sittenkin oikea vaisto, James. Sinä antauduit sellaiselle alalle, joka aikaa myöten tulee tuottavaksi sellaiselle miehelle kuin sinä olet.

Morell (ojentaa päättäväisesti kätensä). Kätesi, Burgess, nyt sinä puhut rehellisesti! Minä en luule, että minusta tulee piispa; mutta jos tulee, niin minä esitän sinut kaikkein suurimmille vehkeilijöille, joita voin saada luokseni päivälliskutsuihin.

Burgess (on noussut ylös tyhmästi naureskellen ja ottanut vastaan ystävällisesti tarjotun käden). Aina sinä puhut pilaa, James. Mutta olemmehan me nyt ystäviä, vai mitä?

Naisen ääni. Vastaa myöntävästi, James!

He hämmästyvät, kääntyvät nopeasti taakseen ja näkevät Candidan, joka juuri on tullut sisään ja katselee heitä hymyillen, äidillisen suopeasti, mikä on hänelle ominaista. Hän on kolmenkymmenenkolmen vuotias nainen, kookas ja täyteläinen

vartaloltaan; voi helposti huomata, että hän myöhemmällä iällä tulee matronamaiseksi; mutta nyt hän on täydessä kukoistuksessaan, kahden verroin ihastuttava nuoruudessaan ja äidillisyydessään. Hän on huomannut, että hän voi aina johtaa ihmisiä saattamalla heidät ihastumaan itseensä, ja tämän hän tekee avonaisesti ja vaistomaisesti ilman minkäänlaisia omantunnonvaivoja. Tässä suhteessa hän on aivan samanlainen kuin mikä muu kaunis nainen tahansa, joka on kylliksi viisas käyttääkseen naisellisia sulojaan pieniä itsekkäitä tarkoituksiaan varten. Mutta Candidan puhdas otsa, rohkea katse, luja suu ja leuka ilmaisevat mielen suuruutta ja luonteen arvokkaisuutta, joka aateloi hänen viekkauttansa tässä suhteessa. Viisas katselija huomaa heti hänet nähdessään, että se, joka on ripustanut Neitsyt Maarian taivaaseennousun uunin yläpuolelle, on sen tehnyt siksi, että hän on ollut huomaavinaan jonkunlaista henkistä yhtäläisyyttä näiden molempien välillä, ja kuitenkaan ei voi epäillä, että hänellä itsellään tai hänen miehellään olisi ollut sellaista ajatusta tai että he yleensäkään harrastaisivat Tizianin taidetta. Nyt hänellä on yllään hattu ja palttoo, kädessä on kokoonkääritty matkapeite, jonka sisään on pistetty sateenvarjo, sekä käsilaukku ja useita kuvallisia lehtiä.

Morell (hämmästyy huomaamattomuuttaan). Candida! No mutta — (katselee kelloaan ja kauhistuu huomatessaan, että onkin jo myöhäistä). Oma kulta! (Kiirehtii hänen luokseen ja ottaa matkapeitteen käteensä, valittaen). Aioin tulla sinua vastaan asemalle, mutta aika pääsikin livahtamaan käsistäni. (Heittää peitteen sohvalle). Minun ajatukseni olivat kokonaan kiinni — (palaa hänen luokseen). — minä unohdin kerrassaan! (Syleilee häntä katuvaisena ja liikutettuna.)

Burgess (hiukan häpeissään ja epävarmana siitä, miten Candida ottaa hänet vastaan). Mitä sinulle kuuluu, Candy? (Tämä yhä Morellin sylissä, tarjoo hänelle poskensa, jota hän suutelee.) James ja minä olemme tehneet sovinnon — eikö totta, James?

Morell (kiivaasti). Viis sinun sovinnostasi! Sinä estit minua menemästä Candidaa vastaan. (Kiihkeällä osanotolla). Oma kultani: kuinka sinä tulit yksin toimeen kaikkine tavaroinesi?

Candida (keskeyttää hänet ja irtaantuu hänestä). No, no, no! En minä tullut yksin. Eugene oli meidän kanssamme; ja me matkustimme yhdessä.

Morell (mielissään). Eugene!

Candida. Niin: hän laahaa minun tavaroitani, poika parka. Mene sinä sinne, ystäväni, muuten hän maksaa ajurin, ja sitä minä en tahtoisi. (Morell kiiruhtaa ulos. Candida laskee maahan käsilaukkunsa; sitten hän riisuu päältään palttoon ja hatun ja panee ne sohvalle peitteen viereen ja puhelee koko ajan.) — No, isä, kuinka te jaksatte kotona?

Burgess. Elämä on tullut aivan sietämättömäksi sen jälkeen kuin sinä läksit, Candy. Jospa sinä tulisit kerran ja läksyttäisit hiukan meidän piikaamme. Kuka Eugene on, joka tuli sinun kanssasi?

Candida. Ah, Eugene on yksi Jamesin holhokeista. Hän löysi hänet nukkumasta Thamesin rannalta viime kesänä. Oletko huomannut meidän uutta tauluamme? (Viittaa Pyhään Neitsyeeseen). Hän antoi sen meille.

Burgess (epäillen). Mitä! Koetatko sinä uskotella — omalle isällesi — että tuollainen kadunkuljeskelija, joka viettää yönsä taivas-alia, ostaisi tällaisia tauluja? (Vakavasti). Älä koeta petkuttaa minua, Candy: se on uskonnollinen kuva ja James on sen itse ostanut.

Candida. Arvaappas uudestaan. Eugene ei ole mikään kadunkuljeskelija.

Burgess. Mitä hän sitten on? (Pilkallisesti). Ehkäpä aatelismies.

Candida (nyökkää ihastuneena). Niin. Hänen setänsä on pääri. Oikea elävä kreivi.

Burgess (ei uskalla uskoa niin hyviä uutisia). Eihän toki!

Candida. Onpa niinkin. Hänellä oli taskussaan seitsemän päivän vekseli viidellekymmenelleviidelle punnalle, kun James löysi hänet Thamesin rannalta. Hän luuli, ettei hän saisi sillä rahaa ennenkuin seitsemän päivän kuluttua ja hän oli liian ujo pyytääkseen krediittiä. Oi, se vasta on kiltti poika! Me pidämme hänestä niin paljon.

Burgess (halveksivinaan aatelismiehiä, mutta loistavin silmin). Hm! En olisi koskaan luullut, että sinä saisit jonkun päärin veljenpojan tulemaan vieraisille Victoria Parkiin, jollei hän olisi hiukan tyhmä. (Katselee taas taulua). Tietysti minä en hyväksy tuota taulua, Candy, mutta on se sittenkin hieno, ensimäisen luokan työtä: sen minä voin nähdä. Sinä voit esittää hänet minulle, Candy. (Katselee kelloaan levottomasti). Minulla ei ole kuin pari minuuttia aikaa.

Morell palaa takaisin Eugenen kanssa, jota Burgess katselee ihastuksesta kosteilla silmillä. Hän on omituinen, ujo, kahdeksantoista vuotias nuorukainen, hento, naisellinen, ääni on

heikko ja lapsellinen, kasvojen ilme kiusattu ja rasittunut ja käytöstapa arka, mikä osoittaa, että hän on saanut kärsiä paljon ennenkuin hänen luonteensa on kehittynyt täyteen voimaansa. Hän on kovin päättämätön eikä tiedä miten seisoa tai mitä tehdä. Hän pelkää Burgessia ja juoksisi mielellään tiehensä, jos hän uskaltaisi. Mutta juuri se raju tapa, millä aivan jokapäiväinenkin asia vaikuttaa häneen, johtuu liiallisesta hermopinnistyksestä. Hänen sieramensa, suunsa ja silmänsä ilmaisevat kiivasta ja uhmailevaa itsepäisyyttä, jota vastoin otsa, jossa näkyy jo säälin uurteita, tekee levollisen vaikutuksen. Hän on niin tavaton, että hän tuntuu melkein luonnottomalta, ja proosallisten ihmisten mielestä tuossa luonnottomuudessa on jotakin sairaalloista, jotavastoin runolliset ihmiset näkevät siinä jotain enkelimäistä. Hänen pukunsa on anarkistinen, yllään hänellä on vanha sininen takki lawntennispaidan päällä, silkkihuivi kaulassa, housut ovat samanväriset kuin takkikin ja puolikengät ruskeata kangasta. Hän on silminnähtävästi maannut kanervikossa ja kahlannut vedessä nämät vaatteet yllään, eikä mikään todista sitä, että hän koskaan olisi niitä harjannut. Kun hän astuessaan sisään näkee vieraan, pysähtyy hän ja hiipii pitkin seinää huoneen toiselle puolelle.

Morell (astuessaan sisään). Tulkaa sisään: te voitte ainakin uhrata meille neljännestunnin. Tämä on minun appeni, Mr Burgess? — Mr Marchbanks.

Marchbanks (hermostuneesti peräytyy kirjahyllyä vasten). Hauska tavata teitä, herra.

Burgess (astuu hänen luokseen hyvin ystävällisesti, samassa kuin Morell menee Candidan luo uunin ääreen). Hauska tavata, Mr Marchbanks.

(Pakoittaa hänet antamaan kättä). Miten te jaksatte tässä ilmassa? Toivottavasti ette anna Jamesin tyrkyttää itsellenne tyhmiä aatteita.

Marchbanks. Tyhmiä aatteita! Ah, te tarkoitatte sosialismia! En.

Burgess. Se on oikein. (Katselee taas kelloaan). Nyt minun täytyy mennä: ei siinä mikään auta. Tuletteko te samaan suuntaan kuin minäkin, Mr Marchbanks?

Marchbanks. Mihin suuntaan sitten?

Burgess. Viktoria Park asemalle. Sieltä lähtee juna Cityyn 12.25.

Morell. Kaikkea vielä. Eugene jää meille aamiaiselle, eikö niin?

Marchbanks (tuskallisesti pyytäen anteeksi). Ei — minä — minä…

Burgess. No, no, en minä vaadi, tietysti te mielemmin syötte aamiaista Candyn kanssa. Jonakuna iltana, toivottavasti, te tulette minun kanssani syömään päivällistä klubiini Norton Folgateen. Sanokaa, että te tulette!

Marchbanks. Kiitos, Mr Burgess. Missä on Norton Folgate — eikö se ole Surreyssä? (Burgess on pakahtua nauruun.)

Candida (tulee apuun). Sinä myöhästyt, isä, jollet mene nyt heti. Tule takaisin iltapuolella selittämään Mr Marchbanksille, missä sinun klubisi on.

Burgess (mylvien ilosta). Surreyssä, kuulkaa, kuulkaa! Se ei ole tyhmempää. Enpä tosiaankaan ole ennen tavannut miestä, joka ei olisi tiennyt missä Norton Folgate on. (On hämillään meluamisestaan). Hyvästi, Mr Marchbanks. Minä tiedän että te olette

aivan liian hieno loukkaantuaksenne minun pilastani. (Tarjoa jälleen kätensä.)

Marchbanks (tarttuu siihen hermostuneesti). Ei mitenkään!

Burgess. Hyvästi, hyvästi, Candy. Minä pistäydyn uudestaan myöhemmin. Näkemiin, James.

Morell. Pitääkö sinun mennä?

Burgess. Älä vaivaudu. (Menee ulos hyvillä mielin.)

Morell. Minä tulen saattamaan. (Seuraa häntä. Eugene tuijottaa heidän jälkeensä tuskallisesti, pidättäen henkeään, kunnes Burgess on kadonnut.)

Candida (nauraen). No, Eugene? (Tämä kääntyy äkisti, ja astuu kiihkeästi häntä kohti, mutta pysähtyy huomatessaan Candidan ilkkuvan ilmeen.) Mitä pidätte isästäni?

Marchbanks. Minä — minähän tuskin tunnen häntä. Näyttäähän hän varsin hauskalta vanhalta herralta.

Candida (hyväntahtoisella ivalla). Te aiotte siis mennä päivällistä syömään hänen klubiinsa, vai mitä?

Marchbanks (surkeasti, vakavasti). Niin, jos se huvittaa teitä.

Candida (liikutettuna). Tiedättekö, kaikista merkillisyyksistänne huolimatta te olette sentään kiltti poika. Jos olisitte nauranut isälleni, niin en olisi pannut sitä pahakseni; mutta minä pidän teistä vielä paljoa enemmän, kun olette ystävällinen hänelle.

Marchbanks. Olisiko minun pitänyt nauraa? Kyllä minä huomasin, että hän sanoi jotakin hassua; mutta minä en tule toimeen ventovieraitten kanssa; enkä minä ymmärrä pilaa. Olen hyvin pahoillani. (Käy istumaan sohvalle, nojaa kyynärpäänsä polviinsa ja ohimonsa nyrkkeihinsä toivottoman kärsimyksen ilmeellä.)

Candida (tekee hyväntahtoista pilaa hänestä). No kuulkaahan! Mikä suuri lapsi te olette! Vieläkin enemmän kuin tavallisesti. Miksi te olitte niin surumielinen, kun me ajoimme yhdessä?

Marchbanks. Ei se ollut mitään. Minä vain ajattelin kuinka paljon minä maksaisin ajurille. Minä tiedän kyllä, että se on hirveän tyhmää, mutta te ette aavista kuinka julmaa kaikki tuollainen minusta on — kuinka vaikea minun on olla tekemisissä vieraitten ihmisten kanssa. (Nopeasti ja rauhoittuen). Mutta se kävi aivan hyvin. Hänen kasvonsa aivan loistivat ja hän kohotti hattuaan, kun Morell antoi hänelle kaksi shillingiä. Minä aioin antaa hänelle kymmenen. (Candida nauraa sydämellisesti. Morell tulee takaisin muutamia kirjeitä ja sanomalehtiä kädessä, jotka ovat tulleet päiväpostissa.)

Candida. Ajatteleppas, James, hän aikoi antaa ajurille kymmenen shillingiä — kymmenen shillingiä kolmen minuutin ajosta! Ajattelehan toki!

Morell (pöydän ääressä, missä hän katselee kirjeitään). Älkää välittäkö hänestä, Marchbanks. Anteliaisuus on jalo ominaisuus, paljoa parempi kuin itaruus, ja paljoa harvinaisempi.

Marchbanks (vajoaa taas alakuloisuuteen). Ei, se on pelkurimaisuutta ja kykenemättömyyttä. Mrs Morell on aivan oikeassa.

Candida. Tietysti hän on. (Ottaa laukun käteensä). Ja nyt minä jätän teidät hetkeksi Jamesin huostaan. Te olette luultavasti liiaksi runoilija, voidaksenne ymmärtää, millaisessa tilassa nainen näkee kotinsa, kun hän on ollut poissa kolme viikkoa. Antakaa minulle peitteeni. (Eugene ottaa matkapeitteen sohvalta ja ojentaa sen hänelle. Candida ottaa sen vasempaan käteensä. Oikeassa on laukku.) Heittäkääpä päällystakki käsivarrelleni. (Hän tottelee.) Ja nyt hattuni. (Hän antaa sen siihen käteen, missä laukku on.) Avatkaa ovi! (Hän kiiruhtaa Candidan edelle ja avaa oven.) Kiitos. (Candida menee ulos ja Marchbanks sulkee oven.)

Morell (yhä toimessa pöydän ääressä). Te jäätte tietysti aamiaiselle, Marchbanks.

Marchbanks (hätäisesti). En minä saa. (Katsoo äkkiä Morelliin, väistää hänen suoraa katsettaan ja lisää, silminnähtävästi valehdellen.) Minä en voi.

Morell. Te tarkoitatte, että te ette tahdo.

Marchbanks (vakavasti). En: kyllä minä mielelläni tahtoisin. Kiitos vaan. Mutta — mutta —

Morell (nopeasti, jättää kirjeensä ja tulee hänen luokseen). Mutta — mutta — mutta — mutta — turhia! Jos teitä haluttaa jäädä, niin te jäätte, jäätte. Älkää koettako uskotella minulle, että teillä olisi muuta tekemistä. Jos olette ujo, niin menkää hetkeksi puistoon kävelemään ja sepittäkää siellä runoja puoli kahteen asti; ja tulette sitten sisään saamaan kelpo aterian.

Marchbanks. Kiitos, se olisi hyvin mieluista. Mutta minä en voi. Totta puhuen Mrs Morell kielsi. Hän sanoi, että te luultavasti ette

pyytäisi minua jäämään aamiaiselle, ja jos te sittenkin sen tekisitte, niin pitäisi minun muistaa, että te ette sitä kuitenkaan täydellä todella tarkoita. (Valittaen). Hän sanoi, että minä ymmärrän sen aivan hyvin, mutta minä en ymmärrä laisinkaan. Älkää sanoko hänelle, että minä puhuin tästä teille.

Morell (leikillisesti). Eikö muuta? Eiköhän minun ehdoitukseni, että menisitte hetkeksi puistoon kävelemään, selvittäisi pulmaa?

Marchbanks. Millä tavalla?

Morell (huudahtaa iloisesti). Voi, teitä tyhmeliiniä — (Mutta tämä äänekkäisyys viiltää hänen korviaan yhtä pahasti, kuin Eugenenkin. Hän hillitsee itseään ja jatkaa ystävällisesti ja vakavasti.) Ei, en minä tahdo sitä käsittää sillä tavalla. Rakas ystävä, onnellisessa avioliitossa, sellaisessa kuin meidän, on vaimon kotiintulo pitemmän poissaolon jälkeen jotakin pyhää. (Marchbanks katsoo nopeasti häneen, puoleksi arvaten hänen tarkoituksensa.) Vanha ystävä tai todellisesti jalo ja sympaatinen ihminen ei tuollaisena hetkenä ole tiellä, mutta tilapäinen kävijä hyvinkin. (Pelokas ilme tulee äkkiä Eugenen kasvoihin, kun hän ymmärtää toisen tarkoituksen. Morell, joka on omissa ajatuksissaan, jatkaa panematta tähän huomiota). Candida luuli, että minulle olisi mieluisempaa jos te ette olisi täällä, mutta siinä hän erehtyi. Minä pidän paljon teistä, poikaseni, ja te saatte mielellänne itse nähdä, kuinka onnellista on olla naimisissa niinkuin minä.

Marchbanks. Onnellista? Teidänkö avioliittonne olisi onnellinen? Luuletteko te sitä?

Morell (vilkkaasti). Sen minä tiedän, poikaseni. Larochefoucauld on sanonut, että on olemassa vain sopivia avioliittoja, mutta ei

onnellisia. Te ette usko, kuinka hauska on saada kiinni tuollaisesta suurvalehtelijasta, tuollaisesta inhottavasta kyynikosta, kuin tuo mies on. Hahaa! Lähtekää nyt puistoon sepittämään runoa, ja tulkaa täsmälleen kello puoli kaksi takaisin! Me emme koskaan odota ketään.

Marchbanks (hurjasti). Ei, malttakaahan! Minun täytyy pakoittaa se esille!

Morell (hämmästyneenä). Mitä? Pakoittaa, mitä?

Marchbanks. Minun täytyy puhua teidän kanssanne! Meidän välimme täytyy tulla selväksi!

Morell (katselee kelloaan). Nytkö?

Marchbanks (intomielisesti). Nyt juuri! Ennen kuin te lähdette täältä! (Hän vetäytyy pari askelta taakse ja asettuu siten, ikäänkuin hän koettaisi estää Morellia poistumasta huoneesta).

Morell (liikahtamatta; totisesti, kun hän nyt huomaa, että jotakin vakavaa on kysymyksessä). En minä aio lähteä täältä, poikaseni, mutta minä luulin, että te menisitte. (Eugene, joka joutuu hämilleen kuullessaan hänen varman äänensä, kääntää hänelle selkänsä ja vääntelee itseään vihoissaan. Morell tulee hänen luokseen ja laskee kätensä hänen olkapäälleen, voimakkaasti mutta ystävällisesti, eikä ole huomaavinaan, että toinen koettaa pudistaa sen päältään.) Käykää nyt tähän rauhassa istumaan ja sanokaa mitä se on. Mutta muistakaa: me olemme ystäviä, eikä meidän tarvitse pelätä, että kohtelisimme toisiamme muuta kuin kärsivällisesti ja ystävällisesti, vaikka meillä olisi mitä tahansa toisillemme sanottavaa.

Marchbanks (kääntyy). En minä kiivastu, minä olen vain aivan — (peittää epätoivoissaan kasvot käsiinsä) kauhistuksissani. (Antaa käsien vaipua alas ja kumartuu Morellia kohti, jatkaen uhkaavalla äänellä). Te saatte nähdä onko nyt sopiva tilaisuus olla ystävällinen ja kärsivällinen. (Morell, liikkumatta kuin kallio, katselee häntä säälien.) Älkää katselko minua noin tyytyväisesti! Te luulette olevanne vahvempi kuin minä, mutta minä saan teidät horjumaan, jos teillä vain on sydän rinnassanne.

Morell (hyvin varmasti). Puhukaa nyt, poikaseni! Antakaa tulla!

Marchbanks. Ensiksikin —

Morell. Ensiksikin?

Marchbanks. Minä rakastan teidän vaimoanne!

Morell peräytyy ja tuijotettuaan hetken hyvin hämmästyneenä häneen, purskahtaa hillittömään nauruun. Eugene hämmästyy, mutta ei masennu; pikemmin hän suuttuu ja tulee kopeaksi.

Morell (käy istumaan voidakseen oikein nauraa kyllikseen). Rakas lapsi, tietysti te rakastatte. Kaikkihan sitä tekevät, ei kukaan voi olla häntä rakastamatta. Minä pidän siitä, mutta — (katsoo häneen puoleksi piloillaan) onko tämä teistä todellakin jotakin, josta kannattaa puhua? Te ette ole vielä kahdenkymmenenkään vanha ja hän on kolmenkymmenen. Eikö se tunnu teistä melkein kuin koulupoikaihailulta?

Marchbanks (kiivaasti). Kuinka te voitte sanoa jotakin sellaista hänestä? Luuletteko te, että hän herättää senkaltaista rakkautta? Se on loukkaus häntä kohtaan.

Morell (joka nopeasti nousee ylös, muuttuneella äänellä). Häntä kohtaan? Varokaa itseänne, Eugene! Minä olen ollut kärsivällinen, mutta on kuitenkin sellaista, jota minä en voi sallia. Älkää pakoittako minua kohtelemaan teitä säälivästi kuin lasta! Olkaa miehekäs!

Marchbanks (tekee liikkeen, ikäänkuin hän pyyhkäisisi jotain taaksensa). Jätetään kaikki teeskentely sikseen! Minua pöyristyttää, kun ajattelen kuinka paljon hän sitä on saanut kärsiä kaikkina näinä raskaina vuosina, jolloin te itsekkäästi ja sokeasti olette uhrannut hänet omakylläisyytenne tähden — te — (kääntyy hänen puoleensa). jolla ei ole ainoatakaan yhteistä ajatusta, ei ainoatakaan yhteistä tunnetta hänen kanssansa!

Morell (filosoofisesti). Hän näkyy kestävän sen varsin hyvin. (Katsoo häntä suoraan kasvoihin). Eugene, poikaseni, te tekeydytte naurettavaksi — hyvin naurettavaksi. Siinä on koko yksinkertainen, paljas totuus!

Marchbanks. Ettekö luule, että minä tiedän kaiken tuon? Luuletteko te, että ne tapaukset, jolloin ihmiset tekevät itsensä naurettaviksi, ovat vähemmän todellisia kuin ne, jolloin he toimivat järkevästi? (Ensi kertaa tulee Morellin katse epävarmaksi, vaistomaisesti hän kääntää pois kasvonsa ja kuuntelee hämmästyneenä ja miettivänä.) Ne ovat vielä todellisempiakin, oikeastaan ainoat todelliset tapaukset. Te kohtelette minua hyvin levollisesti ja ymmärtäväisesti sen tähden, että minun tunteeni teidän vaimoanne kohtaan teidän mielestänne on vain naurettava, samoin kuin epäilemättä se vanha herra, joka äsken oli täällä, hymähtää kylmästi teidän sosialismillenne, sen vuoksi että te olette hullaantunut siihen. (Morellin hämmennys yltyy silminnähtävästi. Eugene käyttää hyväkseen tilaisuutta ja ahdistaa häntä

kysymyksillä.) Todistaako se, että te olette väärässä? Todistaako teidän itsekylläinen mahdikkuutenne, että minä olen väärässä?

Morell (kääntyy Eugenen puoleen). Marchbanks, piru on pannut nuo sanat teidän suuhunne! Ei ole yhtään vaikea — ei vähintäkään — saada miehen uskon omaan itseensä horjahtamaan. Ja se, joka käyttää sitä hyväkseen voidakseen musertaa miehen rohkeuden, tekee perkeleen työtä! Varokaa itseänne siitä mitä teette! Varokaa itseänne!

Marchbanks (häikäilemättä). Sen minä tiedän ja teenkin sen tahallani. Sanoinhan, että saattaisin teidät horjumaan.

Hetken he katsovat uhkaavasti toisiinsa, sitten Morell taas voittaa entisen arvokkaisuutensa.

Morell (jalosti ja lempeästi). Eugene, kuulkaa minua! Minä toivon, että teistä kerran tulee yhtä onnellinen mies kuin minäkin olen. (Eugene vastustaa kärsimättömästi tämän onnen arvoa. Morell, joka tuntee itsensä syvästi loukatuksi, hillitsee itseään kuitenkin ja jatkaa levollisesti ja kaunopuheisesti.) Te menette naimisiin ja teette työtä niin paljon kuin te jaksatte ja kykenette, jotta voisitte tuottaa samaa onnea jokaiseen maailman sopukkaan kuin teillä on omassa kodissannekin. Tekin otatte osaa taivaan luomiseen jo maan päälle, ja, ken tietää? Ehkäpä teistä tulee tienraivaaja ja rakennusmestari sillä paikalla, missä minä olen vain päiväpalkkalainen. Sillä älkää luulko, poikani, etten minä näkisi teissä, niin nuori kuin olettekin, ominaisuuksia, jotka varmaan kehittyvät suuremmaksi kyvyksi, kuin mihin minulla koskaan on ollut edellytyksiä. Minä tiedän varsin hyvin, että runoilijassa ihmisen pyhä henki — se mikä on jumalallista hänessä, — on kaikkein jumalallisinta. Teidän pitäisi vapista kun

ajattelette, että runoilijan raskas taakka ja suuret antimet ovat teidän hartioillenne lasketut.

Marchbanks (tunteettomasti ja häikäilemättä, hänen poikamaiset epäkypsät väitteensä eroavat jyrkästi Morellin kaunopuheisuudesta). Ei se saata minua vapisemaan. Vaan se, että muut ovat kokonaan vailla sitä, saattaa minut vapisemaan.

Morell (yhä suuremmalla lämmöllä sekä oman todellisen tunteensa että Eugenen paatumuksen johdosta). Auttakaa minua sytyttämään se itsessäni, älkääkä sammuttako sitä! Tulevaisuudessa, kun te olette yhtä onnellinen kuin minäkin, silloin minä tahdon olla teidän uskollinen veljenne uskossa. Minä tahdon auttaa teitä uskomaan, että Jumala on antanut meille maailman, jota ei mikään muu kuin meidän oma hulluutemme estä meitä tekemästä paradiisiksi. Minä autan teitä uskomaan, että pieninkin työnne hitunen kylvää onnea suurta elonkorjuuta varten, josta kaikki, pienimmätkin, vielä kerran saavat osansa. Ja lopuksi, — luottakaa minuun, — ennen kaikkea minä tahdon auttaa teitä uskomaan, että teidän vaimonne rakastaa teitä ja on onnellinen kodissaan. Me tarvitsemme sellaista apua, Marchbanks, me tarvitsemme sitä kipeästi ja alituisesti. Niin moni asia herättää meissä epäilystä, jos kerran meidän vakaumuksemme on ruvennut horjumaan. Yksin kodissakin me olemme kuin leirissä, jota epäilysten vihamielinen joukko piirittää. Aiotteko tekeytyä petturiksi ja päästää sen minun luokseni?

Marchbanks (katselee ympärilleen). Tällaistako hänen ympärillään aina on? Hänellä on suuri sielu, joka kaipaa todellisuutta, totuutta ja vapautta; mutta hänen täytyy tyytyä vertauksiin, saarnoihin ja vanhentuneihin lauseparsiin, vain tyhjiin sanoihin. Luuletteko että naisen sielu voi elää vain teidän saarnakyvystänne?

Morell (loukkaantuneena). Marchbanks, te teette itsehillitsemisen minulle raskaaksi. Minulla on sama kyky kuin teilläkin, jos sillä nyt yleensä on mitään todellista arvoa. Kyky ilmaista oikealla tavalla jumalallista totuutta.

Marchbanks (kiivaasti). Se on vain liukaskielisyyttä, eikä mitään muuta! Mitä teidän kauniilla puhemetkuillanne on sen enempää tekemistä totuuden kanssa kuin urkujensoitolla? En ole koskaan ollut teidän kirkossanne, mutta teidän valtiollisissa kokouksissanne olen käynyt, ja minä olen nähnyt teidän tekevän sitä, mitä sanotaan yleisön hurmaamiseksi: s.o. te olette kiihoittanut heitä, kunnes he ovat käyttäytyneet aivan kuin päihtyneet. Ja heidän vaimonsa olivat läsnä ja näkivät, kuinka hulluja he olivat. Se on vanha juttu, siitä kerrotaan jo raamatussakin. Minä kuvailen mielessäni, että kuningas David innostuksen hetkinään oli hyvinkin teidän kaltaisenne. (Pistelee häntä sanoilla). "Mutta hänen vaimonsa katsoi hänen ylön sydämessänsä."

Morell (vihoissaan). Pois talostani! Kuuletteko! (Astuu uhaten häntä kohti.)

Marchbanks (peräytyy sohvan luo). Antakaa minun olla, älkää koskeko minuun! (Morell tarttuu häntä voimakkaasti takinkaulukseen. Eugene kyyristyy sohvalle ja huutaa kiihoittuneena). Päästäkää irti, Morell: jos te lyötte, niin minä tapan itseni! Minä en voi sitä kestää! (Melkein hysteerisesti). Ottakaa pois kätenne!

Morell (hitaasti, mutta voimakkaasti ja halveksivasti). Voi, teitä pientä, kurjaa koiranpentua! (Päästää hänet irti). Menkää, ennenkuin pelosta saatte halvauksen!

Marchbanks (sohvalla, läähättäen helpoituksesta, kun Morell on vetänyt pois kätensä). En minä teitä pelkää, te pelkäätte minua!

Morell (levollisesti kumartuen hänen ylitsensä). Siltä se todellakin näyttää, eikö totta?

Marchbanks (uhmailevalla kiivaudella). Niin, aivan niin. (Morell kääntyy halveksien pois. Eugene nousee ja seuraa häntä.) Te luulette sitä, koska minä pelkään rääkkäystä — koska (itkevällä äänellä) en voi muuta kuin vihasta huutaa, kun minua kohdellaan väkivallalla — koska en voi nostaa raskasta matka-arkkua alas rattailta niinkuin te, koska en voi tapella teidän kanssanne teidän vaimostanne, niinkuin ruumiillinen työntekijä — kaikkien noiden syiden vuoksi te luulette, että minä pelkään teitä. Mutta te erehdytte. Minulla ei ole sitä, mitä te sanotte brittiläiseksi rohkeudeksi, mutta minä en tunne myöskään brittiläistä pelkurimaisuutta. Minä en pelkää jonkun papin mielipiteitä, minä tahdon taistella teidän mielipiteitänne vastaan, minä tahdon vapauttaa vaimonne niiden orjuudesta. Minä asetan omat mielipiteeni niitä vastaan. Te ajatte minut ulos, siksi että te ette uskalla antaa vaimonne valita teidän ja minun mielipiteitteni välillä. Te ette uskalla antaa minun tavata häntä enää. (Morell kääntyy äkisti vihoissaan häneen. Eugene pakenee ovelle vaistomaisen pelon vallassa.) Antakaa minun olla! Minä menen.

Morell (kylmällä halveksumisella). Odottakaa hiukan! En minä aio koskea teihin. Älkää pelätkö! Kun minun vaimoni tulee takaisin, niin hän tahtoo tietää, miksi te olette mennyt pois, ja kun hän saa kuulla, että te ette enää koskaan astu meidän kynnyksemme yli, niin hän haluaa saada siihenkin selityksen. Mutta minä en tahdo pahoittaa hänen mieltään sanomalla hänelle, että te olette käyttäytynyt kuin nulikka.